

Zpráva ze služební cesty do Slovinska

Místo:

Lublaň, Arhiv Republike Slovenije, Ljubljana

Termín: 9.–15.10.2005

Účel cesty:

Výzkum bohemik týkajících se období kolem 1. světové války v materiálech bývalých rakouských ministerstvech předaných Slovinsku a i v jiných archivních fondech vztahujících se k tomuto období. Studium archivních fondů ústředních státních orgánů na území dnešního Slovinska. Snaha o srovnání vývoje ve Slovinsku a v českých zemích v období 1. světové války- analogie i odlišnosti ve vývoji obou národů. Rovněž studium spolupráce jejich politických stran v rámci Předlitavska. Jazyková otázka ve Slovinsku před 1. světovou válkou (např. Celje, Maribor i Lublaň) a v českých zemích. Srovnání situace v českých zemích po říjnu 1918 /německá otázka/ s obdobnými problémy ve Slovinsku . Jednalo se o vztahy k Němcům a německy smýšlejícím úředníkům, o otázku Korutan, vztahy s Itálií aj.. Pokračování v navázané spolupráci výměny kopií některých inventářů, a to převážně rakouských ministerstev do roku 1918 za kopie obdobných inventářů II. odd. Národního archivu v Praze. Spolupráce v publikační činnosti.

Účastníci cesty:

PhDr. Jan Krlín PhD., pracovník II. odd. Národního archivu v Praze

Zprávu podává:

PhDr. Jan Krlín PhD.

Datum vyhotovení:

24. října 2005

Služební cesta se realizovala ve dnech 9.–15.října 2005 na základě plnění reciproční kulturní dohody mezi českým Ministerstvem vnitra a slovinským Ministerstvem kultury (Ministrstvo za kulture) z roku 1995. Jejím cílem bylo studium materiálů k česko - slovinským vztahům v období kolem první světové války, mj. jazyková otázka ve Slovinsku a v českých zemích. studium archivních fondů ústředních státních orgánů na území dnešního Slovinska kolem roku 1918. Rovněž i porovnání analogií a odlišností ve vývoji obou zemí v období po říjnu 1918. V neposlední řadě pokračování ve spolupráci ve výměně archivních pomůcek a publikační spolupráce.

Do Slovinska jsem odjel v neděli dne 9. října 2005 rychlíkem v 8.30 z Prahy – Hlavního nádraží a do Lublaně jsem dorazil téhož dne večer ve 20.11. Ubytování bylo zajištěno v penzionu GostTour d.o.o. Prenočišča Bežigrad, Podmilščakova 51, Ljubljana.

Následující den, tj. v pondělí 10. října, mne v Archivu Republike Slovenije (dále ARS) přijala tajemnice archivu pro zahraniční styky mag. Natalija Glažar. Slečna Glažar se mnou poté ještě projednala organizační otázky mého studia v Lublani. Obdržel jsem kartu na obědy a večere (ne již snídaně) placené slovinskou stranou v hotelu Mrak poblíž archivu a celkem 16 kovových žetonů na jízdu místní MHD. Slečna Glažar se omlouvala, že letos nemohou na stravu dávat hotové peníze, neboť jsou jejich Ministerstvem kultury velmi striktně omezováni. Poté mne též přijal nový ředitel Mgr. Matevž Koširj, dřívější šéfredaktor slovinského archivního časopisu Arhivi. Předal jsem publikace z Národního archivu. Od Mag. Glažar jsem později zase obdržel slovinské publikace.

Druhý den, tj. v úterý 11. října, jsem měl možnost setkat se i s pracovníkem ARS zabývajícím se výzkumem slovenik v České republice mag. Brano Radulovičem. Letos je studoval konkrétně v Brně a v Rajhradě. V úterý jsem též krátce hovořil s předsedou Arhivskega društva Republike Slovenije (Slovinské archivní společnosti) mgr. Andrejem Naredem. Předal jsem mu darem ročenku České archivní společnosti a od něho též obdržel publikace pro naši Archivní společnost.

Po vyřízení uvedených formalit jsem mohl začít pracovat ve studovně. Zde jsem měl připravené již objednané kartony z fondu C.Kr. Pravosodno Ministrstvo –Dunaj (Ministerstvo spravedlnosti-Vídeň (1857-1919). Prostudoval jsem zevrubně kart. 26, 27, 28, 29, 30, kde se nacházejí spisy k jazykové otázce a vztahům Slovinců a Němců ve Štýrsku (Celje, Maribor). Podobně též v kart. 34, 35, 36-protiněmecké excesy, schůze Německého spolku v Celji, útoky na italské občany ve Velenji, demonstrace, poškození císařova památníku atd. Velké množství spisů, které jsem si dal okopírovat, mi bude zasláno poštou. Na uvedených materiálech jsem pracoval též v úterý. Jen jsem byl do určité míry omezen provozní dobou studovny ARS, která je každý den otevřena pouze 8.00-15.00.

Ve středu 12. října jsem se na pozvání ředitele ARS Mgr. Matevže Koširja měl možnost zúčastnit se prvního dne jednání 22. slovinské archivní konference v Murské Sobotě (12.-14.10.2005). Jednání konference bylo tentokrát zaměřeno na ochranu archivního materiálu v soukromých archivech. Jelikož Murska Sobota je asi 200 km severovýchodně od Lublaně u maďarských hranic, hodilo se mi, že jsem tam mohl jet společně s panem ředitelem, který mohl být na této akci pouze první den. Ve čtvrtek měl totiž zase být na archivní konferenci v německém Bamberku. Dopoledne jsem na přání ředitele na konferenci krátce pozdravil jménem České archivní společnosti (čímž mě pověřil její tajemník Mgr. Jan Kahuda) účastníky 22. slovinské archivní konference. V dopoledním bloku konference bylo celkem pět přednášek (viz příloha). Zaujaly mně z nich především přednášky Andreje Hozjana z Pedagogické fakulty Univerzity v Mariboru o historii území mezi řekami Rábou a Murou a o zpracování archiválií ke starší historii Předmuří. Oslovila mne též přednáška Darinky

Drnovšek týkající se archiválií politických stran. Odpoledne následovala exkurze do Historického muzea v Murské Sobotě. Poté jsem jel s panem ředitelem zpátky do Lublaně, kam jsme dorazili po 19.00 hodině.

Na konferenci jsem měl též možnost setkat se s ředitelem městského archivu v Lublani mag. Brano Kozinou. Mag. Kozina spolu s mag. B. Radulovičem jezdí do České republiky s rámci mezinárodní dohody studovat slovenika. Panu Kozinovi jsem předal publikace z našeho archivu. Od něho jsem získal výpravnou publikaci Malefične svobodščině Ljubljane 1514 (Jedná se nejstarší soudní a trestní řád města Lublaně).

Další dva dny, tj. ve čtvrtek 13. a v pátek 14. října, jsem dále studoval fond C.Kr. Pravosodno Ministrstvo –Dunaj a v pátek i částečně kart. 17 a 24 z fondu Jugoslovanski poslanski klub na Dunaju –Dunaj (Jihoslovanský poslanecký klub ve Vídni). Též jsem si další zajímavé materiály objednal k okopírování.

V sobotu 11.října 2004 jsem odjel do Prahy rychlíkem v 10.10, příjezd do Prahy – Hlavního nádraží v 21.55 hod.

Konkrétní přínos služební cesty:

Obdržel jsem uvedené publikace, které již byly předány knihovně SÚA:

1. Viri 4/1991(něco na způsob našeho sborníku archivních prací). Rozman, Franc: Korespondenca Albina Prepeluha-Abbidusa (1880-1937, významný slovinský sociální demokrat)
2. Viri 5/1992. Viri za nacionalizacijo industrijskih podjetij v Sloveniji po 2. svetovni vojni (prameny ke znárodnění průmyslu ve Slovinsku po 2. světové válce)
3. Viri č. 6/1993. Friš, Darko: Korespondenca Kazimirja Zakrajška, O.F.M. (1928-1958). (Jedná se o korespondenci významného představitele slovinské emigrace v USA s domácí politickou a kulturní sférou v letech 1928-1958.)
4. Viri č. 7/1994. Vodušek-Starič, Jera: „Dosje“ Mačkovšec (12.12. 1888 Idrija, 1.2.1945 Dachau, představitel slovinských liberálů, významný slovinský politik za 2. světové války)
5. Viri č. 11/1997. Tavčar, M.-Pelikan, E.-Troha, N.: Korespondenca Virgila Ščeka (1918 Terst-1947 Lublaň) (jedná se o významného slovinského duchovního, politika, poslance a spisovatele.
6. Viri č. 12/1998. Čepič, Zd.: Zamisli o gospodarski ureditvi po drugi svetovni vojni v narodno-osvoboditelnem gibanju. (Plány hospodářských změn na území Slovinska po druhé světové válce v národněosvobozeneckém hnutí)
7. Viri č. 13/1998. Perovšek, J.: Programi političnih strank, organizacij in združenj na Slovenskem v času Kraljevine SHS (1918-1929)./Programy politických stran, organizací, a spolků ve Slovinsku v době Království SHS (1918-1929)/.
7. Viri č. 15/1998. Drnovšek, D.: Zapisniki politbiroja CK KPS/ZKS 1945-1954. (Protokoly politbyra ÚV Komunistické strany Slovinska/Svazu komunistů Slovinska 1945-1954).

8. Viri č. 16/2001. Deželak-Barič, V.: Pokrajinske konference Komunistične partije Slovenije na Primorskem 1942-1944. (Regionální konference Komunistické strany Slovinska v Přímoří 1942-1944).
9. Arhivi (Časopis slovinské archivní společnosti č. 2, r. 24/2001, č. 1, r. 28/2005).
10. Malefične svobodščine ljublančan 1514/Deren von Laibach Malefitz Freyhaittn. Ljubljana 2004. (První lublaňský soudní zákoník).
11. Varstvo arhivnega gradiva priavatne provenience. (sborník referátů z 22. konference slovinské archivní společnosti v Murské Sobotě (12.-14. října 2005 na téma ochrana archivního materiálu v soukromých archivech)
12. Melik, J.: V Imenu Njegovego Veličanstva Kralja! Ljubljana 2000. (trestní soudnictví ve Slovinsku v letech 1930-1941).
13. Priročnik za strokovno obdelavo arhivskega gradiva pravosodnih organov ob srede 18. stoletja do leta 1991. Izbor zakonov in predpisov. 1. del. Ljubljana 1997. (Příručka k vědeckému zpracování archivního materiálu v soudnictví. Výběr ze zákonů a předpisů. 1 díl).
14. IFLA Načela za hrambu knjižničnega gradiva in za ravnanje z nim. BiblioThecaria. Prevodi 2. Ljubljana 2000. (Zásady IFLA na ochranu knih a zacházení s nimi).
15. Mednarodni inštitut arhivskih znanosti /International Institut for Archival Science. Atlanti.4/1994. Maribor. (Sborník institutu pro archivnictví v Mariboru).
16. Zbornik pokrajinskego arhiva v Novi Gorici. Ob 30. Obletnici ustanovitve. Nova Gorica 2002.
17. Janša, J: Premiki. Nastajanje in obramba slovenske države 1988-1992. Ljubljana 1992. (Čas změn. Vznik a obrana slovinského státu 1988-1992. Vzpomínky současného slovinského premiéra za Liberálně demokraticko stranu Slovinska.

Publikace již byly předány knihovně Národního archivu.

Dále jsem ještě získal pro Českou archivní společnost následující publikace:

1. časopis Arhivi r. 27, č. 1/2004 Zbornik ob petdesletnici Arhivskega društva Slovenije
2. časopis Arhivi r. 28, č. 1/2005
3. Viri r. 19/2004. Repe, B.: Viri ob demokratizaciji in osamosvojitvi Slovenije (III. del: Osamosvojitve in mednarodno priznanje).

Tyto publikace již byly též předány tajemníku České archivní společnosti Mgr. Janu Kahudovi

Těž jsem si domluvil okopírování dokumentů z fondů C.Kr. Pravosodno Ministrstvo – Dunaj (1857-1919) a Jugoslovanski poslanski klub na Dunaju o přibližném rozsahu asi 300-400 s. A4. Xerokopie spisů mi budou zaslány poštou. V předchozích letech jsem získal kopie několika inventářů slovinských archivních fondů. O schválení pořízení těchto kopií je nutno žádat ředitele ARS. Vzhledem k letošnímu nástupu nového ředitele archivu mag. M. Koširja je možnost pořízení dalších případných kopií slovinských inventářů věcí dalšího jednání.

V Arhivu republike Slovenije jsem byl přijat velmi přátelsky, jak ředitelem archivu mag. Matevžem Koširjem, tak jeho náměstkyní mag. Natalijí Glažar, i dalšími archiváři. Zde bych uvedl např. mag. Brana Raduloviče či pracovníky studovny archivu ARS, kteří mi bez problémů vycházeli vstříc s přípravou archiválií. Žádané archiválie jsem dostal rychle a bez komplikací. Žádné problémy s ubytováním nebo dopravou nenastaly.

Všechny archiválie jsem bohužel z časových důvodů nestihl prostudovat. Rád bych proto ve svém studiu k česko-slovinským vztahům kolem 1. světové války pokračoval i v budoucnu. Jednalo by se především o fondy C.Kr. Pravosodno Ministrstvo –Dunaj (1857-1919), a Jugoslovanski poslanski klub na Dunaju (1911-1918), Deželna vlada Ljubljana /kraňské místodržitelství v Lublani/(1918–1924) a Ministrstvo za notranje zadeve –Dunaj /Ministerstvo vnitra-Vídeň (1848-1918)

Myslím, že studijní cesta byla pro mne i archiv přínosem. Bylo získáno velké množství publikací jak pro knihovnu Národního archivu v Praze tak i pro knihovnu České archivní společnosti i velké množství kopií. Cenné pro mne bylo i rozšíření spolupráce se slovinskými archiváři všeobecně i konkrétně se slovinskou archivní společností. V neposlední řadě pro mne byla cesta přínosná z hlediska dalšího zdokonalení mé slovinštiny. Z hlediska organizace nebyly se zajištěním mé cesty i ani studijního pobytu v Lublani ani z české, ani ze slovinské strany žádné problémy.

V Praze dne 24.10.2005

PhDr. Jan Krlín Ph.D.